

HOSPICE ZENiT

Magazine

voor onze medewerkers en donateurs

Een URN
als kunstwerk

11

Herdenkingsdienst

18

De andere kant...

3

VAN DE COÖRDINATOR

8

BSTED

*beurust stoppen
met eten en drinken*

12

*Familiedynamiek
rond het sterfbed*

Jaargang 21
nummer 1
MEI 2025

HOSPICE ZENiT
centrum voor palliatieve terminale zorg

02

OPROEP

*Het mooiste cadeau
dat je kunt geven is je tijd.
Het mooie wat je terug krijgt
is voldoening en verdieping.*

Spreekt deze tekst je aan?

Word dan (zorg)vrijwilliger bij ons. Er zijn veel verschillende commissies waarin vrijwilligers een waardevolle bijdrage (kunnen) leveren: kookgroep, Casita, PR, redactie (magazine/website), tuin, technische dienst, bloem en sfeer, was, ondersteuning. Daarnaast zijn er ook vrijwilligers in de directe zorg. Je hebt geen zorgachtergrond nodig; wij verzorgen zelf een goede voorbereidingscursus.

Mail voor vrijblijvende informatie of meld je aan via de website www.hospicezenit.nl, of telefonisch op nummer 0478 - 551430 of 0478 - 551434, Hoenderstraat 95e 5801CJ Venray.

Het weten waard

Als jullie iets willen schrijven in het magazine, het mag serieus, vrolijk of kritisch van toon zijn, dan biedt het magazine daartoe de gelegenheid. Voor het volgende magazine moet de kopij uiterlijk 15-10-2025 binnen zijn. Je kunt je bijdrage aanleveren per e-mail (zie colofon). Voor actueel nieuws over het hospice kun je ook terecht op de website **www.Hospicezenit.nl**

VAN DE COÖRDINATOR

De andere kant...

Als coördinator van Hospice Zenit ben ik dagelijks getuige van de kracht van zorg, liefde en verbinding. Wat mij het meest raakt, is het moment waarop families zich realiseren dat ze niet alleen zijn in hun strijd. De ontzorging die we bieden, stelt hen in staat om te focussen op wat echt belangrijk is: samen zijn, herinneringen delen en liefde tonen. Het is hartverwarmend om te zien hoe onze beroepskrachten en vrijwilligers deze momenten mogelijk maken, door simpelweg aanwezig te zijn en aandacht te geven.

De kracht van het hospice ligt in zijn holistische benadering van zorg. Het is niet alleen de fysieke verzorging die telt, maar ook de emotionele en mentale ondersteuning. Ik zie hoe onze medewerkers niet alleen het welzijn van de gasten vooropstellen, maar ook dat van de naasten. Ze begrijpen dat rouwen begint voordat het leven eindigt en dat de liefde en verbinding die we delen, de kern vormen van deze periode.

Het was buiten nog koud toen een vrijwilligster tijdens de koffie haar verhaal deed en haar zorgen over haar moeder met mij deelde. Opeens was er een ander perspectief. Zij was thuis mantelzorger samen met haar broers en zussen. De zorgen over haar moeder en de zorg voor haar moeder waren groot. Hoe lang kan iemand nog alleen thuis blijven wonen? Hoe lang konden zij, de kinderen, naast hun eigen leven de zorg voor moeder nog bieden? Was thuis nog de juiste plek? En wat wilde moeder zelf?

Alsof deze vragen al niet zwaar genoeg wegen is er tegenwoordig niet meer zoveel te kiezen. Er zijn wachtlijsten om in een verpleeghuis te komen en ook thuiszorg is niet meer gegarandeerd vanwege tekort aan personeel. Kan ze niet naar het hospice komen? Dan moet iemand wel de juiste indicatie hebben en dus terminaal zijn. Ik zag het verdriet in haar ogen: 'Ga in overleg met de huisarts en met je familie en laat het ons weten.'

Diezelfde middag belde de huisarts op of we nog plek hadden.

En daar kwam eind van de middag een dame op leeftijd (100!) in een rolstoel omringd door haar zorgzame kinderen. Opluchting op ieders gezicht. Er waren tranen en knuffels van onze eigen lieve vrijwilligster. Het ontroerde iedereen. Wat fijn dat wij nu haar konden ontzorgen.

Onze zorgvrijwilligster was nu opeens dochter. Ze bleef slapen, niet voor de slaapdienst, maar als dochter, zodat ze dicht bij haar moeder kon zijn. De moeder genoot van alle extra aandacht en ze was trots op haar dochter die in dit fijne hospice werkt. Ook de broers en zussen voelden en zagen nu eigenlijk pas wat het zorgen voor mensen in het hospice voor toegevoegde waarde heeft. Dit heeft een onuitwisbare indruk achtergelaten en helpt bij de verwerking. Deze fijne familie heeft een week in ons hospice doorgebracht totdat moeder overleed in het bijzijn van haar kinderen.

Een week later kwam de betreffende vrijwilligster naar mij toe. 'Dimphy, nu heb ik de andere kant van ons werk mogen ervaren. De manier waarop iedereen zijn best deed en afstemde wat er nodig was. Dat kopje soep, de hand op je schouder. Na die zware tijd thuis, waarin ik als dochter de rol van zorggever en steunpilaar wilde zijn, bood het hospice een omgeving waarin ik even kon ademen. De praktische zaken zoals medicatie, comfort en emotionele ondersteuning werden met zoveel toewijding en professionaliteit verzorgd dat ik me kon overgeven aan de momenten die er echt toe deden'.

Dimphy Ariaens
Coördinator Hospice Zenit

Zo'n dag

Het was inderdaad zo'n dag van 'jas aan of jas achter in m'n fietstas'?

Het was de eerste lentedag.

Wanneer ik het woord 'lente' hoor of zie, moet ik altijd denken aan mijn leraar Latijn op de school van de Franciscanen in Venray. Hij leerde ons zijn lijfspreuk: Festina lente. Vertaald: 'Haast je langzaam!' Mooi gezegd, maar al mijn hele leven behoorlijk moeilijk.

Op de terugweg van mijn lentefietstocht reed ik over het terrein van het ziekenhuis in Venray en kreeg de ingeving om even het hospice binnen te lopen.

Rust, geen herrie, een administrerende vrijwilligster schrijvend met een 'koffietje' erbij.

Of je een andere wereld instapt.

Een familie kwam rustig, bijna fluisterend naar binnen. Ze liepen langzaam ('lente').

Zelfs het fluisteren werd langzamer ('lente').

Wat is dat toch in een hospice? Ik weet het, maar kan het niet definiëren, laat staan benoemen.

Onlangs las ik een artikel over een onderzoek met de vraag: 'Waar vinden groepen mensen in een geïndividualiseerde wereld nog troost voor leed.' Twee vrijwilligers in het hospice gaven twee antwoorden:

'Alle maskers gaan hier af, wat je ziet is authentiek.'

'Als je niets meer kan doen, kan je altijd nog 'iets' doen!' Bepakt met 'nieuws' ben ik langzaam naar huis gefietst.

Festina lente,

Cees van Leeuwen

Filmtip

'The Room Next Door'

van Pedro Almodóvar

Af en toe komt er een film voorbij die noemenswaardig is in dit magazine...

De film 'The Room Next Door', in 2024 uitgebracht en bekroond met de Gouden Leeuw op het filmfestival van Venetië. Het is de eerste Engelstalige film van de Spaanse regisseur Pedro Almodóvar.

In deze film volgen we de terminaal zieke Martha en haar jeugdvriendin Ingrid, die elkaar na vele jaren weer ontmoeten in een New Yorks ziekenhuis waar Martha wordt behandeld. Wanneer de ziekte verergert en Martha nog maar een paar maanden te leven heeft, besluit ze niet te willen wachten op de onafwendbare dood, maar is er haar wens voor een waardig einde.

Het is een ingetogen drama en de film ontvouwt zich als een kalm en prettig verteld verhaal, waarin de vriendinnen bedachtzaam converseren over leven en dood. De film laat zien hoe belangrijk een vriendschap kan zijn in fases als deze én etaleert de schoonheid van het alledaagse. Met prachtig spel van de steractrices Tilda Swinton en Julianne Moore is het een verhaal over afscheid en de dood, over vriendschap en schoonheid.

(De film is niet meer in alle filmhuizen te zien, maar wel via Pathé Thuis en Picl)

Angélique Breenwsma

Een bijzondere laatste wens op het water

INTERVIEW MET INGE DE GRAAF

Hoe is Stichting Vaarwens ontstaan?

'Stichting Vaarwens is in 2007 ontstaan uit een diepgewortelde wens om iets bijzonders te betekenen voor mensen in hun laatste levensfase. Mijn partner Evert Stel en ik deelden een passie voor varen en zagen hoe ontspannend en helend het water kan zijn. We besloten om terminaal zieke mensen mee te nemen op ons schip, zodat zij even konden ontsnappen aan de dagelijkse zorgen. Wat begon als een klein, persoonlijk initiatief, groeide al snel uit tot een stichting met een eigen schip en een geweldig team van vrijwilligers.'

Wat doet Stichting Vaarwens precies?

'Stichting Vaarwens biedt mensen in hun laatste levensfase de kans om, samen met hun dierbaren, een onvergetelijke dag op het water te beleven. We nemen onze gasten mee op een prachtige vaardag, waar even geen plaats is voor zorgen en ziekte, maar juist voor ontspanning en samenzijn.'

Waarom is zo'n vaardag zo bijzonder?

'Het is een dag vol warmte, aandacht en mooie momenten. Onze gasten, vaak ernstig ziek, kunnen samen met hun familie en vrienden genieten van een zorgeloze tocht over het water. Ons schip is volledig aangepast aan hun behoeften, met onder andere een rolstoellift, een brancardlift en een invalidentoilet, zodat echt iedereen mee kan.'

Wie zorgen ervoor dat deze vaardagen mogelijk zijn?

'Onze vrijwilligers zijn de drijvende kracht achter Stichting Vaarwens. Met hun grote hart en tomeloze inzet maken zij elke vaardag tot iets heel speciaals. Ze verwelkomen onze gasten met open armen en zorgen ervoor dat alles tot in de puntjes geregeld is. Hun betrokkenheid en warmte maken echt het verschil.'

Hoe kunnen mensen bijdragen aan Stichting Vaarwens?

Om deze vaardagen gratis te kunnen blijven aanbieden, zijn we afhankelijk van donaties. Elke bijdrage, groot of klein, helpt ons om nog meer mensen een prachtige dag op het water te geven.

Wat is jouw persoonlijke drijfveer?

'Het besef dat we met iets ogenschijnlijk eenvoudigs – een dag op het water – zo'n enorme impact kunnen hebben. De blijdschap, de ontspanning en soms ook de tranen van ontroering bij onze gasten en hun families... dát is waarom we dit doen. We creëren samen herinneringen die onbetaalbaar zijn.'

Ingrid Driessen

Als verlies je raakt

INTERVIEW GESPREKSGROEP 'OMGAAN MET VERLIES'

Een verlieservaring is een ingrijpende gebeurtenis en voor iedereen anders. Er zijn geen regels voor hoe je om moet gaan met verlies. In deze rubriek geven we aandacht aan voorbeelden die kunnen helpen bij het omgaan met verlies.

Deze keer heb ik een gesprek met **Anja Damhuis** en **Adrie Colsen**. Anja is één van de gespreksleiders van de gespreksgroepen 'Omgaan met verlies'. De gespreksgroepen van Synthese waaraan inwoners uit Beesel, Bergen, Gennep, Heumen, Horst aan de Maas, Leudal, Mook en Middelaar en Venray kunnen deelnemen, worden gratis aangeboden.

Drie jaar geleden verloor Adrie haar man. Zij zeiden altijd beiden: 'Wij vormen samen één brein.' Na zijn overlijden zat Adrie er het eerste half jaar helemaal doorheen, ze had heel veel verdriet en intussen was ze ook druk met alle zaken die ze moest regelen. Ze voelde zich een half mens.

Toen het geregeld gedaan was, kwam de stilte. Ze wist niet hoe verder te leven en intussen voelde ze wel de verantwoordelijkheid om door te gaan voor haar man en kinderen. De kinderen vertelden haar dat ze hulp moest zoeken. Terwijl Adrie dacht dat zij geen hulp nodig had, las ze een berichtje in de krant over de gespreksgroepen. Ze dacht: dan doe ik het maar voor de kinderen. Ze moest wel echt een drempel over.

Drempel over

Anja beaamt dat veel mensen het een grote stap vinden om te komen. Deelnemers kunnen worden verwezen via de huisarts of maatschappelijk werker of komen op eigen initiatief. 'We hebben altijd eerst een intakegesprek om samen te bekijken of iemand er al aan toe is en of het bij iemand past'.

Verlies delen

De gespreksgroep komt zes keer, gedurende twee uur, bijeen. Tijdens de eerste bijeenkomst vertelt elke deelnemer zijn of haar verhaal over zijn of haar verlies. Adrie erkent dat de eerste bijeenkomst zwaar was. Maar het gaf ook veel herkenning en erkenning van haar verdriet. Ze voelde zich ook meteen minder 'alleen'. Door de goede begeleiding van Anja en collega Toon voelde ze zich gesteund; net zoals boekensteunen haar boeken in de kast overeind houden. 'Ze hielpen ons om te praten over ons verdriet en onze pijn'. Adrie heeft ook nog steeds veel steun aan een boek wat geadviseerd werd, het boek van Manu Keirse 'Helpen bij verlies en verdriet'.

Anja vult aan dat, omdat niet iedereen even makkelijk praat vanuit zichzelf, het gesprek wel eens wordt gestart door het kiezen van een fotokaart die je helpt om je verhaal te doen. Of door het kiezen van een gedicht wat meer kan zeggen dan een heel verhaal. Intussen kan er ook flink gelachen worden bij het delen van mooie herinneringen.

Anja start elke bijeenkomst met een klein ritueel; het aansteken van een kaarsje en een stiltemoment. Voor Adrie voelde dat telkens als even thuiskomen in de groep. Er worden ook altijd afspraken gemaakt met de groep. Er is ruimte voor ieders verhaal, we luisteren naar elkaar en wat je hoort in de groep, blijft in de groep. Zo is de groep voor alle deelnemers een veilige plek.

Delen is helen

Anja vertelt dat ze als gespreksleider natuurlijk het verlies en verdriet niet weg kan nemen. Maar dat het delen van de ervaring troost kan geven, het gevoel geeft dat je minder alleen bent en je weer grip op je leven krijgt.

gedicht

Sotto Voce

*Zoveel soorten van verdriet, ik noem ze niet.
Maar één, het afstand doen en scheiden.
En niet het snijden doet zo'n pijn,
Maar het afgesneden zijn.
Nog is het mooi, 't geraamte van een blad,
vlinderlicht rustend op de aarde,
alleen nog maar zijn wezen waard.
Maar tussen de aderen van het lijden
niets meer om u mee te verblijden:
mazen van uw afwezigheid,
bijeengehouden door wat pijn
en groter wordend met de tijd.
Arm en beschaamd zo arm te zijn.
Uit: M. Vasalis, Vergezichten en gezichten*

*Uit: Einde en begin - Verzamelde gedichten -
van Wislawa Szymborska*

Ze ervaart bij de deelnemers dat het ene verlies het andere (vorige) verlies oproept. 'Dat mag er ook zijn. Want delen is helen'.

Tijdens de bijeenkomsten is er ook aandacht voor het omgaan met je verdriet in relatie tot anderen. Het verloop van ongemakkelijke ontmoetingen wordt gedeeld zodat iedereen van elkaar kan leren. Adrie heeft daar ook veel steun aan. Ze kan het verdriet nu benoemen. 'Als men de vraag stelt hoe gaat het met je, dan kan ik nu zeggen; het gaat naar omstandigheden goed, maar ik mis mijn man nog heel erg'. Ze mag hulp vragen als dat nodig is. Zelf stuurt ze nu vaker een kaartje als ze leest dat iemand overleden is. Adrie adviseert iedereen die iemand kent die een verlies heeft meegemaakt, om goed te luisteren, écht te luisteren naar die persoon.

En durf het te zien en durf het te benoemen. Dat helpt. Als er behoefte is, wordt er na afloop een terugkombijeenkomst georganiseerd. En er zijn deelnemers die na deze bijeenkomsten zelf met elkaar contact houden. Ik dank Anja en Adrie voor het warme, openhartige gesprek. Adrie eindigt met een mooie tekst die ze onlangs zag op de natuurbegraafplaats in Weverslo:

KOM
KOM WE GAAN
KOM WE GAAN VERDER
HET AFSCHEID TUSSEN ONS IN

Mensen die deel willen nemen aan een gespreksgroep 'Omgaan met Verlies' kunnen contact opnemen met Synthese via telefoonnummer: 0478 517317 of e-mail: teamvenray@synthese.nl.
Meer informatie vindt u op de website www.synthese.nl

Karin Overbeek

Bewust stoppen met eten en drinken

In Nederland heeft ieder mens recht op zelfbeschikking: het recht om keuzes over zijn of haar leven te maken. Dit kan gaan om keuzes voor werk, religie en partnerkeuze. Maar ook het recht om keuzes te maken voor het levenseinde.

Soms is het zo, dat mensen niet meer willen leven. Het leven is voor hen lijden geworden. De euthanasiewet geeft mensen de mogelijkheid om, als er sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden, een arts te vragen een eind aan hun leven te maken.

Hier wordt in toenemende mate gebruik van gemaakt. In 2019 betrof 4,2% van het totaal aantal sterfgevallen, overlijden door euthanasie, in 2023 ging het om 5,4%¹. Niet iedereen kiest voor euthanasie of komt in aanmerking voor euthanasie. Bewust stoppen met eten en drinken (in het vervolg afgekort als: BSTED) kan ook een optie zijn. Iemand lijdt dan niet ondraaglijk, maar is klaar met leven om wat voor reden dan ook en heeft een sterke behoefte om de eigen regie te behouden.

Bewust stoppen met eten en drinken is wezenlijk anders dan geleidelijk aan minder eten en drinken als onderdeel van een (terminaal) ziekteproces of als gevolg van ouderdom. Het verschil is, dat er in die laatste genoemde gevallen geen sprake is van een actieve keuze.

Omdat iedereen het recht heeft zelf zijn keuzes te maken, kan ook iedereen een keuze maken voor het bewust stoppen met eten en drinken.

Er is vooraf geen goedkeuring nodig van wie dan ook. Wel is het belangrijk om tijdens het proces goed verzorgd te worden. De verzorging en begeleiding van iemand die gekozen heeft voor BSTED is niet hetzelfde als hulp bij zelfdoding. BSTED is een geleidelijk proces, er is tijd voor bezinning, iemand kan elk ogenblik op zijn of haar besluit terugkomen.

BSTED betekent dat iemand vrijwillig stopt met het innemen van voedsel en vocht, waardoor uiteindelijk de dood intreedt door dehydratie (uitdroging) en ondervoeding. Afhankelijk van iemands conditie en lichamelijke toestand duurt dit proces over het algemeen 2-3 weken. Als iemand ervoor kiest om dagelijks toch iets te drinken kan het proces nog langer duren.

De meeste mensen die voor BSTED kiezen, zijn ouder dan 80 jaar en meer vrouwen dan mannen maken deze keuze. In ongeveer 60% van de gevallen is er sprake van een ernstige lichamelijke ziekte, 12-30% van de gevallen heeft (beginnende) dementie en in ongeveer 25% van de gevallen gaat het om een stapeling van ouderdomsklachten en/of voltooid leven problematiek².

Bieden van comfort

Ook in het hospice krijgen we te maken met mensen die de keuze voor BSTED hebben gemaakt. Het hospice biedt palliatieve zorg aan deze mensen.

Palliatieve zorg richt zich op het verlichten van symptomen en het bieden van comfort. Comfort is vaak gekoppeld aan eten. Eten kan een troostende werking hebben, iets lekkers voor iemand klaarmaken kan een uiting van zorg en genegenheid zijn. Vieringen, afscheid nemen, hoe vaak gaat dat niet samen met een hapje en een drankje? Ook in het hospice is er veel aandacht voor eten en drinken, zeker dankzij de actieve vrijwilligers van de kookgroep.

Bij BSTED zal er een andere vorm van comfort bieden gezocht moeten worden.

¹ Euthanasie in cijfers 2023 www.knmg.nl/euthanasie

² Handreiking bewust stoppen met eten en drinken (januari 2024) <https://www.knmg.nl>

Hospice Zenit heeft al de nodige ervaring met het begeleiden van mensen in een BSTED traject. De medewerkers bieden comfort door er te zijn, te luisteren, een stukje buiten te gaan wandelen, voor te lezen of samen tv te kijken. Maar bovenal door niet te (ver)oordelen. In het hospice is complementaire zorg een belangrijk onderdeel in het bieden van comfort. Bijvoorbeeld een aromabol voor het bevochtigen van de lucht en ook worden er hand- en voetmassages gegeven ter ontspanning. Uiteraard in afstemming met de gast³. Complementaire zorg is van absolute meerwaarde voor zowel de gast als voor de medewerker van het hospice die toch comfortzorg kan bieden.

Fases BSTED

Om goede zorg te kunnen bieden, is een goede voorbereiding essentieel.

Hospice Zenit gebruikt de handreiking van het KNMG (januari 2024) als uitgangspunt.

Hierbij is goed om te weten hoe een proces van BSTED eruit ziet. BSTED bestaat uit 4 fasen.

1. Voorbereidende fase:

- Wat is er nodig om het proces aan te gaan;
- Begeleiding en bereikbaarheid huisarts;
- Medicatie;
- Wilsverklaring (is niet verplicht volgens de handreiking KNMG);
- Afspraken maken met gast, hospice en huisarts.

De huisarts bespreekt in deze fase met de persoon en diens naasten hoe het proces eruitziet. Verwachtingen van de persoon en naasten worden besproken en zo nodig bijgesteld. Een wilsverklaring is niet verplicht, maar is wel zeer aan te bevelen. In Hospice Zenit wordt altijd een wilsverklaring opgesteld en ondertekend door de gast en vertegenwoordiger. Hierin staat wat de afspraken zijn als de gast bijvoorbeeld verward raakt door uitdroging en toch om drinken vraagt. Of dat de gast weer naar huis gaat, als het niet lukt om te stoppen met eten en drinken. Er wordt een vertegenwoordiger aangewezen die besluiten kan nemen mocht de persoon tijdens het proces wilsonbekwaam worden.

Hospice Zenit heeft ervoor gekozen om alleen gasten met BSTED op te nemen als die begeleid kunnen worden door de eigen huisarts.

Een goede begeleiding van de huisarts is erg belangrijk en dat kun je niet zomaar van een adoptie⁴ huisarts verwachten.

2. Fase van stoppen:

- Het duurt meestal 3 à 4 dagen dat het lichaam het eigen vocht nog gebruikt.

Na het stoppen met eten en drinken verdwijnt het hongergevoel snel, binnen enkele dagen. Het drinken kan langzaam afgebouwd worden, maar dan duurt het proces langer. Dorst en droge mond kunnen bestreden worden door een goede mondverzorging.

3. Middenfase:

- Afhankelijk wat je afsprekt;
- Eet en drink je nog minimaal? Is iemand al heel zwak? Met name jongeren hebben een betere nierfunctie en meer dorstprikkelers.
- De fase ervaren naasten vaak als lastig;
- Meestal 1-2 weken.

Goede mondverzorging is dus nodig, slaapmedicatie kan nodig zijn, net zoals pijnstilling en/of kalmerende middelen. Er treedt een vaak sterk wisselende, maar geleidelijk toenemende sufheid op, waarbij ook sprake kan zijn van verwardheid (delier).

Ongemak en leed zijn, ook met maximale ondersteuning, niet altijd te voorkomen.

4. Eindfase:

- Enkele dagen;
- Sterfproces (hetzelfde als normaal sterfproces);
- Palliatieve sedatie.

Palliatieve sedatie wordt toegepast wanneer de arts inschat dat het levenseinde nabij is en er sprake is van een refractair symptoom — een klacht die ernstige lijdensdruk veroorzaakt en niet of niet voldoende reageert op beschikbare behandelingen.

Lees verder op pagina 10

³ Mensen die opgenomen zijn in Hospice Zenit noemen wij "gast".

⁴ Een adoptie huisarts is een huisarts die de medische begeleiding van de gast in Hospice Zenit overneemt omdat de reistijd naar het hospice te lang is voor de eigen huisarts.

Begeleiden van naasten

Zorg voor de naasten van de gast mag niet uit het oog worden verloren. Het is de gast die voor BSTED kiest maar het kan moeilijk zijn om erbij te zijn en te zien hoe je geliefde achteruitgaat. Het is dus van belang om ook de naasten goed te informeren over het te verwachten proces. Goede informatie helpt om angst en onrust te verminderen. Om patiënten en hun naasten te informeren en hen te ondersteunen is in januari 2025 de brochure 'Stoppen met eten en drinken om eerder te overlijden' gepubliceerd. De brochure is gebaseerd op de handreiking en bevat praktische informatie over de voorbereiding en het proces. Ook staan er ervaringsverhalen van naasten en zorgverleners in.

Emoties van de familie/vrienden mogen er zijn. In het hospice is er ruimte om tot rust te kunnen komen en is er aandacht voor het afscheid nemen. Even uitblazen aan de grote keukentafel en een gesprekje zijn waardevol.

Zoals eerder staat beschreven is het proces vooraf besproken en goed voorbereid. Wat we ook vaker zien is dat de gast tijdens het verblijf in het hospice een keuze maakt om te stoppen met eten en drinken.

De gast is ziek en/of verzwakt maar het proces naar het overlijden gaat langzaam, te langzaam voor de gast. Ook dan kan men de eigen regie nemen en aangeven te stoppen om het overlijden te bespoedigen. Ook hierbij is een gesprek met de familie en huisarts belangrijk en wordt een wilsverklaring opgesteld.

Begeleiden van hulpverleners

Het is belangrijk om de medewerkers, met name de vrijwilligers, mee te nemen in wat BSTED is en welke zorg er wel mogelijk is. In Hospice Zenit wordt scholing gegeven zodat er in ieder geval voldoende kennis in huis is. De verpleegkundigen begeleiden de vrijwilligers onder andere bij de overdracht en binnen de supervisie kan er aandacht aan besteed worden. Er is altijd ruimte voor een luisterend oor of om je gevoel te bespreken. Met name als het hele jonge mensen betreft moet je extra zorg hebben voor elkaar. Ook met de huisartsen worden casussen nabesproken om met en van elkaar te blijven leren. Daarnaast is de evaluatie met de naasten van groot belang om mogelijke verbeterpunten op te kunnen pakken. Over het algemeen vindt men het fijn om de zorg hier in het hospice te kunnen bieden. Je bent niet machteloos,

het geeft juist de mogelijkheid om iemand bij te staan in een zelfgekozen weg.

Omdat iedereen goed meegenomen wordt en we steeds meer ervaring opdoen voelt het goed om passende zorg te kunnen bieden, juist ook omdat we eigen regie heel belangrijk vinden.

Voorbeelden:

Een dame die ongemak ervaart van een hele droge mond. Naast een aromabol op het nachtkastje wordt er een paar keer per dag koude kamillethee in haar mond gesprayd. Dit verkoelt en daarna kan de medewerker met een gaasje de vellen uit haar mond wrijven. Dit is passende en complementaire zorg.

De gast die in overleg met de huisarts had afgesproken elke dag nog één klein kopje koffie te drinken. Dit is een goed verlopen proces waarbij de gast zich realiseerde dat het langer duurde en er nog meer doorzettingsvermogen nodig is om vol te houden. Dit is een voorbeeld van maatwerk en goede samenwerking.

Een gast die geloofde dat met behulp van zelfhypnose het proces van stoppen met eten en drinken door kon zetten. Inmiddels erg verzwakt moest hij toch toegeven "stiekem" te drinken en zelfs wat te eten. Na een goed gesprek is hij bij ons op krachten gebracht om na een paar dagen weer naar huis te gaan. Een aantal maanden later is hij wederom opgenomen met dezelfde wens. Het verschil was dat hij nu de kracht had om vol te houden en is hij alsnog op een hele serene manier overleden in het hospice.

Ellen Jansen

huisarts en bestuur hospice Zenit

Dimphy Ariaens

coördinator hospice Zenit

Bronvermelding:

Brochure 'stoppen met eten en drinken om eerder te overlijden' (januari 2025)

KNMG; Handreiking bewust stoppen met eten en drinken (januari 2024) <https://www.knmg.nl>

Een Urn als kunstwerk

Exclusieve bronzen urnen als laatste rustplaats

Bij afscheid nemen van een dierbare denken de meeste mensen aan een uitvaart. Maar dit emotionele proces dat erg belangrijk is voor de rouwverwerking behelst veel meer dan dat. Zo moet je denken aan het uitzoeken van een laatste rustplaats in de vorm van een graf of een plaats waar de as verstrooid wordt of het uitzoeken van een urn. Petra Banning runt vanuit Wanssum samen met haar zoon Abel een bedrijfje in bronzen urnen. Zij ontwerpt en vervaardigt sinds 2010 prachtige bronzen urnen. Haar zoon Abel neemt de zakelijke kant voor zijn rekening. Onder de naam de Levensboom, geïnspireerd door de beukenboom in de voortuin van hun vorige huis in Venray, maakt Petra kunstwerken in de vorm van bronzen urnen waarin de as van een dierbare zijn laatste rustplaats kan vinden. De urnen zijn uniek in hun soort, de inspiratie hiervoor vindt Petra veelal in de natuur.

Haar creaties zijn min of meer ook onderdeel van de natuur, zo vertelt ze: 'Brons is een materiaal dat leeft.' Als je een urn in de tuin zet of hem vaak aanraakt verandert de kleur van de patina (afwerklaag, red.) door het oxidatieproces.

Het idee voor het maken van urnen werd geboren tijdens haar eigen ziekte, toen ze door de bijwerkingen van zware chemokuren 's nachts niet kon slapen. 'Dan kroop ik in mijn atelier en probeerde ik mijn gevoelens en gedachten in beelden te vatten'. In deze moeilijke periode vertaalde ze haar emoties in dertig keramische doodskistjes, die elk een fase van haar ziekteproces symboliseerden zoals bijvoorbeeld angst, vertwijfeling of woede. Deze kunstwerken vielen op een tentoonstelling echt op; bezoekers vroegen zelfs of ze ook als urn gebruikt mochten worden. Dit inspireerde haar om haar talent en gevoel voor de vervaardiging van urnen te gebruiken. Haar man enthousiasmeerde haar vervolgens om er ook op het zakelijke vlak meer mee te gaan doen. Deze zakelijke component lag haar echter minder goed en de ondernemerslust van haar zoon Abel kwam als geroepen: met hem klopt momenteel het zakelijk hart van de kleinschalige onderneming. De urnen, die in kleine oplage gegoten worden, gaan de hele wereld over. Petra: 'Tijdens de coronaperiode verbeterde Abel de website van het bedrijf, en zette de Levensboom

commercieel op de kaart. Uiteraard zonder het unieke en gepersonaliseerde karakter te verliezen. Zo zijn de urnen weliswaar te bestellen via een webshop, maar dat raden we niet aan als je in de gelegenheid bent om zelf naar Wanssum te komen.' Abel vult aan: 'Het uitzoeken van een urn is een van de laatste mooie dingen die je kunt betekenen voor je dierbare. Het is een emotioneel proces dat kan helpen bij de verwerking. Beter is het om bij ons aan de keukentafel met een kop koffie erbij uitgebreid je verhaal te doen, zodat Petra en ik kunnen meedenken met wat je in gedachten hebt bij het uitzoeken van de urn.' Het zijn vaak mooie gesprekken. Abel: 'Het zijn vaak hele emotionele gesprekken die diep raken. De mensen die hier komen, vertellen vaak hun levensverhaal en dat van hun dierbare, inclusief liefdesgeschiedenis. Die tijd neem ik ook graag voor ze. Ze zijn tenslotte op zoek naar een bijzondere en unieke laatste rustplaats voor hun dierbare. Iets moois, exclusiefs en bijzonders uitzoeken is het laatste wat ze voor hun geliefde kunnen doen.'

Bijzonder zijn de urnen zeker, en de keuze is groot. Zo zijn er kleine urnen voor een klein beetje as, bolvormig met vergeet-mij-nietjes of vlindertjes, maar ook hartvormige urnen of urnen waar alle as in past met een stoere en levendige boomstructuur. De urnen hebben aan de onderzijde een vulopening voor de as. Dat vullen doen Petra en Abel ook; nabestaanden hoeven dit niet zelf te doen. Abel: 'Het is eigenlijk een heel industrieel proces, waarmee je een nabestaande niet wil opzadelen.' Boven op de urn zit een bronzen afdekplaatje dat kan worden gegraveerd met bijvoorbeeld de naam van de overledene en de geboorte- en sterfdatum. Veel urnen hebben ook een uitsparing bovenop waarin een kaarsje of waxinelichtje gezet kan worden.

Lars
Denling

Familiedynamiek rond het sterfbed

Een verslag van deze drukbezochte workshop die op 3 april jongstleden door Pie van Kan werd verzorgd voor (zorg-) vrijwilligers in het hospice op de mooie locatie: Het Venrays Museum.

Even voorstellen:

Pie van Kan heeft jarenlang gewerkt als gezins- en relatietherapeut in het Canisius Wilhelmina Ziekenhuis te Nijmegen. Hij omschrijft het werken met families en naasten in een moeilijke fase van hun leven als boeiend en uitdagend, waarbij het vaak als een voorrecht voelt die veranderingsprocessen samen met hen aan te gaan. Hij is onlangs met pensioen gegaan.

Pie is lid van de cliëntenraad van Proteion waar hij met onze coördinator Dimphy in gesprek kwam over de werkzaamheden in het hospice en de dynamiek die in die fase op gang kan komen binnen gezinnen en families. Zo werd het idee geboren hier een keer aandacht voor te hebben tijdens een bijeenkomst met (zorg-)vrijwilligers. Pie trapt af door te zeggen dat we allemaal bekend zijn met familiedynamiek: als je zelf al een gezin hebt gesticht, maar met Kerst weer bij elkaar komt met het gezin van oorsprong, merk je binnen de kortst mogelijke keren dat patronen van vroeger zich weer gaan herhalen. En raak je samen weer verward in de gezinsdynamiek van toen! We hebben allemaal te maken met gezinsverbanden, soms meer soms minder traditioneel. Uiteindelijk zijn we allemaal ervaringsdeskundigen.

Tijdens ons leven doorlopen we allemaal verschillende levensfasen, die (deels) ons doen en laten op dat moment bepalen:

- geboorte; zorgt voor een appèl op jonge ouders en beperkt hun bewegingsruimte tot het zorgen voor een kwetsbaar mensje.
- peuter/kleuter/basisschool; de eerste stappen buiten het gezin worden gezet, spannend voor ouders en kind!
- puberteit; De puber gaat zich actief losmaken, waarbij de selectieve (actieve) aanwezigheid van ouders belangrijk is.
- volwassenheid; waarbij op jezelf gaan wonen, werk, relatie, mogelijk kinderen centraal gaan staan.
- pensionado; wat nu?
- Het levenseinde.

Overgang van de ene fase naar de andere zal een gezin of familie (hier ook wel systeem genoemd) uit evenwicht brengen en voor stress zorgen. Er kan oud, niet 'opgeruimd', niet uitgepraat zeer zoals verlies, conflicten, scheiding naar boven komen. Dit kan voor stagnatie zorgen bij het maken van de stap naar een volgende levensfase. Het systeem of de familie zal zich meer sluiten, naar binnen richten. Wat voelt als vastlopen, klem zitten; alles kost meer energie. Juist door weer in verbinding te komen met elkaar kan er weer een nieuwe balans en rust ontstaan. Rituelen kunnen hierbij ondersteunen. Het systeem opent zich weer en maakt weer contact.

Een systeem kan uit meerdere subsystemen bestaan: denk aan ouder-subsysteem, partner-subsysteem, kind-subsysteem. Elk subsysteem heeft zijn eigen functie en verantwoordelijkheden.

Binnen de gezinstherapie wordt gebruik gemaakt van het in kaart brengen (uittekenen) van een familiesysteem (genogram genaamd) wat kan helpen meer inzicht te krijgen in wat er speelt.

Problemen moet je altijd binnen de juiste context plaatsen. Helaas is de context niet altijd even zichtbaar of invoelbaar.

Verschillende talen om te verhalen

Als er geen woorden te vinden zijn kun je denken aan 'andere' talen: denk aan muziek, poëzie, dans, stilte, natuur. Met behulp van 'andere' talen kun je vaak de juiste toon vinden. Iets waar in de praktijk van alledag binnen het hospice al volop gebruik van wordt gemaakt!

De praktijk in Hospice Zenit:

Hoe vertaalt zich dit binnen ons hospice, wat of hoe kunnen wij bijdragen ter ondersteuning?

Onze gasten bevinden zich veelal in hun laatste levensfase. Het systeem sluit zich geleidelijk. Soms zit er nog oud zeer/onopgeloste zaken, denk aan familietrauma's, geheimen die het vinden van rust en acceptatie kunnen bemoeilijken. Deze laatste fase biedt een kans om alsnog het een en ander 'op te ruimen'.

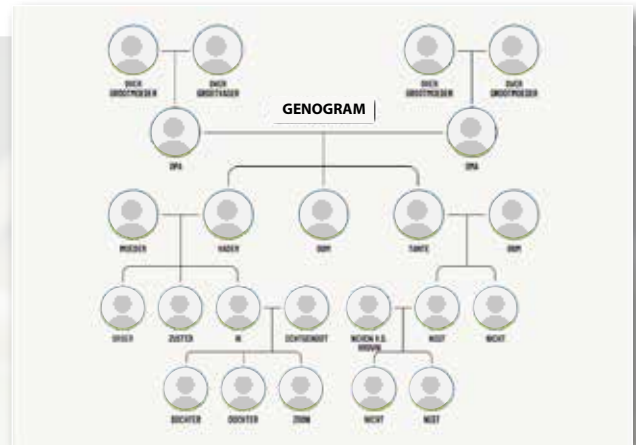
Bij ontkenning en verijding wordt oud zeer doorgegeven aan de volgende generatie.

Wat kunnen zorgverleners, naasten in deze fase betekenen?

- Signaleer: focus op wat er gebeurt tussen mensen
- Blijf in gesprek
- Luister vanuit verbinding. Het biedt mensen kans om letterlijk weer op verhaal te komen

Bied hulp op het gebied waar het nodig is. Bij koorts is misschien medicamenteuze behandeling nodig in plaats van een gesprek. Bij 'oud zeer' kan een levenscoach of geestelijk verzorger meer gewenst zijn.

Net zoals in een familiesysteem (grootouders/ouders/kinderen) heeft het hospice een rol in het systeem als iemand bij ons is opgenomen. Hospice Zenit kan door duidelijkheid en bieden van structuur rust geven waardoor een dialoog mogelijk wordt, waardoor een rustig afscheid gefaciliteerd kan worden.

Dat kan bijvoorbeeld door de wensen van de gast goed te kennen en hier gehoor aan te geven (voorbeeld: een gast wil niet te veel bezoek). Als gasten bij ons worden opgenomen wordt dit besproken en vastgelegd. Medewerkers van het hospice nemen de verantwoordelijkheid om dit duidelijk te maken.

Op die manier bieden we als Hospice Zenit, als werkers, een heldere structuur, waar gasten op kunnen rekenen. De veiligheid die dat geeft kan ervoor zorgen dat zij beter in staat zijn om moeilijke zaken alsnog bespreekbaar te maken. En worden families verder geholpen.

Tot slot: door goed te luisteren vanuit verbinding doe je misschien wel het allerbelangrijkste. Durf op je gevoel te vertrouwen. Bespreek bij twijfel dingen met je collega's of met de coördinator. Intuïtie is niet te onderschatten. En de dialoog is van levensbelang!

Joke Born

IN GESPREK MET

de Technische dienst van Hospice Zenit, vier man sterk!

Een interview met de Technische dienst betekent in gesprek gaan met alle vier tegelijk. 'Want de eer komt ons allemaal toe', zo liet Piet Lensen per mail weten. En zo geschiedde, op een zonnige vrijdagochtend in het hospice. De heren in opperbeste stemming, de eerste klus al kland, meteen in actie voor de fotoshoot.

WIE ZIJN ZE?

PIET LENSEN, man van het eerste uur! Betrokken bij en actief in het hospice al vanaf de start op 17 maart 2006. Piet heeft ook 17 jaar in de tuinploeg gewerkt. De 'technische' klussen werden echter steeds omvangrijker, vandaar dat op een gegeven moment de keus is gemaakt om de inzet volledig op de Technische dienst te richten.

JAAP JEUKEN, zo'n 5 jaar geleden 'binnengehaald' door Piet Lensen. Hij is goud waard voor de Technische dienst, gezien zijn technische achtergrond. Door zijn kennis en expertise op het gebied van elektriciteit en installatie, kunnen veel klussen door de werkgroep zelf worden verricht en is het minder vaak nodig om professionele bedrijven in te huren.

FRITS COENEN, sinds 6 jaar actief bij de Technische dienst. Zijn vrouw is werkzaam in de directe zorg en tijdens een bezoek van Frits aan het hospice zag hij Piet volop bezig met het verwisselen van bedden. Frits vroeg of hij kon helpen. 'En nu is het 6 jaar later en ben ik nog steeds aan het helpen', zegt hij met een lach. Zonder technische achtergrond, maar met veel oplossingsvermogen, klaart hij veel klussen. Als iets specialisme vraagt, zo zegt hij, dan gaat hij naar Jaap of Piet. Pragmatisch, zo omschrijven de anderen hem. Wellicht te danken aan zijn vroegere werk als manager in de GGZ.

JAN-PAUL VORSTERMANS, de nieuwe aanwinst. In het dagelijks leven is Jan-Paul werkzaam voor de Arbeidsinspectie en doet hij onder andere onderzoek bij arbeidsongevallen. Een schoonzus die werkzaam is in het hospice polste Jan-Paul voor deze werkgroep, want verjonging bij de Technische dienst was welkom.

Hij bezit een natuurlijke handigheid en heeft een aantal verbouwingen gedaan. Bij aankomst deze ochtend werd hij als jongste, samen met de anderen, door Piet (de oudste) ingewijd in het controleren van de hemelwaterput.

Dit is een vrij nieuw gebouw, welke klussen zijn er zoal?

Het gebouw is niet meer zo nieuw, uit 2006. In de loop der tijd vertoont het vanzelf steeds meer gebreken. 'Er is áltijd veel te doen.' Er zijn klussen te over. Zoals elektriciteit en (nood-)verlichting, een kapotte wasmachine- of droger, de vaatwasser die stuk is, een hals-alarm dat niet goed meer werkt, tv's waarop geen beeld is, het maken van het tuinhuis, bedden verlengen of verkorten of demonteren, et cetera.

Verder zijn er verplichte controles van overheidswege; bijvoorbeeld die controle van de hemelwaterput, maar ook de brandalarmcontrole die 1 x per jaar plaatsvindt. Zo'n brandoefening vergt wat organisatie en zorgvuldige voorbereiding omwille van de gasten. Kamerdeuren moeten bijvoorbeeld bij zo'n oefening wijd openstaan om te kunnen zien of ze ook automatisch dichtgaan.

Een hot item is de legionellabacterie, waarvoor 2 x 4 watermonsters per jaar genomen worden. De Technische dienst heeft overal thermostatische douchekranen geïnstalleerd, zo gemonteerd dat gasten zich niet kunnen branden. Deze worden (preventief) regelmatig gespoeld. Er wordt aan alles gedacht. En werkelijk voor alles gezorgd. Het ophangen van schenkingen (zoals kunstwerken), er is het schilderwerk dat de werkgroep zelf doet, en 'ratten vangen' doen ze ook - een erfenis uit Piets' tijd bij de tuinploeg.

**Hoe ziet jullie werkschema eruit?
Zijn er vaste dagen en werken
jullie als ploeg of om de beurt?**

Er is een appgroep waarin de klussen aangemeld worden. Het gaat vanzelf wie wat oppakt. Bijna elke dag is er wel iemand in touw, veelal met eigen gereedschap. Onderling wordt overlegd; de één heeft soms de betere expertise of handigheid voor de opdracht of het klusje, soms speelt beschikbaarheid een rol. Het lijkt echter een vloeiende groep die altijd een soort van paraat staat. Veel zaken verdienen dan ook meteen actie. Als de wasmachine kapot is bijvoorbeeld, kan dat niet dagen ongemoeid blijven. Dan is direct handelen wel vereist. En dan is daar ook de ervaring met sommige bedrijven die bij een vraag van de Technische dienst van het hospice een extra tandje lijken te willen bijzetten. Zo was er eens op een zaterdag een kapotte wasmachine en was professionele expertise gewenst. Er bleek niet zomaar iemand beschikbaar. Een monteur die op een verjaardag zat, was er echter binnen het uur met een gloednieuwe wasmachine met daarbij de woorden 'en we praten nergens meer over'. Ook was de combi-oven stuk op zaterdag en bleken nieuwe onderdelen te duur. Een snelle vervanging was welkom. Op maandagochtend werd er al een nieuwe combi-oven geplaatst, deze keer uiteraard wel met rekening. Het graag willen meedenken en de tips van bedrijven zijn mooi om te ervaren. Het hospice heeft blijkbaar dit effect.

'ZACHTJES BOREN KAN NIET'

Bij de Technische dienst denk je aan troep, aan boren, aan gedoe. Hoe kun je je werk, in deze serene omgeving, toch enigszins op fluisterton doen?

zo is dat nu eenmaal. Maar het werk verdient hier wel uiterste en extra zorgvuldigheid. Hierom is er altijd overleg met de verpleging. Het vergt vaak ook enige flexibiliteit. Soms kan een klus beter niet in de ochtend plaatsvinden, maar wel om vier uur 's middags. Dan wordt de tijd gewoon aangepast en komt men later terug. In alles merk je de waarde die de groep hier ook zelf aan hecht. Er is alle begrip.

Hoe is het voor jullie om in deze omgeving te werken?

Als uit één mond wordt genoemd de rustige, serene sfeer en de zachtheid van deze omgeving.

'Een prachtig gebeuren, je draagt iets bij', zo zegt Jan-Paul.

'In deze individualistische tijd is het goed om iets te kunnen doen voor de medemens.' De waardering vanuit het hospice is 100 procent. Daar doet men het

natuurlijk niet voor, zo zeggen ze, maar het

voelt als een warme deken. En er is de dankbaarheid

van de gasten. Een opmerking van een gast als 'zo blij dat je dit voor mij gedaan hebt' voor bijvoorbeeld een bedverlenging is gewoonweg heel fijn om te horen. Piet laat weten dat een gast ooit zei: 'Ken ik jou niet ergens van?'

Dan is het even zo'n kleine wereld. En dat is mooi.

Verder laten ze weten ongeveer 3 maal per jaar overleg te hebben met een afvaardiging van het bestuur. Als werkgroep worden ze ook betrokken bij en geïnformeerd over het verloop en de plannen rondom verduurzaming/het 'groener' maken van het hospice.

Initiatiefvol, dat zijn ze ook.

Er is ooit een schenking gedaan van een 'glas-in-lood'-paneel. In de stilteruimte kreeg dit paneel een plek, maar die onttrok het zicht op de tuin. Creatief is naar een oplossing gezocht met als resultaat het paneel aan de andere kant van de ruimte met ingebouwde ledverlichting. En het gewenste zicht op de tuin is hiermee weer terug. De klussen zijn heel uiteenlopend, dat maakt het ook leuk. Er is de grappige anekdote van een verzoek in de app over een kapotte krultang, gestuurd om 02.21 uur 's nachts door iemand van de nachtdienst, met de opmerking 'geen haast'. Alles doet men met veel plezier en toewijding.

Het werk is vrijwillig, maar, zo zeggen ze heel stellig, niet vrijblijvend. Als je het doet, moet je het goed doen.

Angélique Breenwsma

Lettersoep en afko's

HEEFT U WEL EENS GEHOORD VAN:

NPZ

PZNL

NPPZ II

KBG

VPTZ

PaTZ

ENZOVOORT...?

Grote kans van niet, tenzij u bekend bent in de (palliatieve) zorg ...

Toch schuilen er achter al deze afko's (=afkortingen) vele mensen en netwerken die zich inzetten voor een goede en voor iedereen toegankelijke palliatieve zorg.

Er is steeds minder geld en personeel beschikbaar, terwijl de vraag naar palliatieve zorg toeneemt door onder andere de vergrijzing. Daardoor is het belangrijker dan ooit om deze zorg te optimaliseren, onder meer door nauwere samenwerking tussen alle betrokkenen.

Aanleiding

Sinds januari 2025 ben ik (Joke Born, eerder bestuurslid bij het hospice, nu lid van de redactie van dit magazine) lid geworden van de KBG (klankbordgroep). Vóór mij heeft Toos Flinsenbergh (zorgvrijwilligster in het hospice) deze rol jarenlang met veel inzet en enthousiasme vervuld. Toen zij aangaf te gaan stoppen kwam er een vacature en die ik nu probeer zo goed mogelijk in te vullen. Vanuit deze voor mij nieuwe rol wil ik graag meer duidelijkheid proberen te brengen in wat er zoal gebeurt rondom palliatieve zorg zodat u de ontwikkelingen kunt plaatsen, herkennen.

Kennismaking met enkele afko's

NPZ (Netwerk Palliatieve Zorg Noord-Limburg)

Dit netwerk is ontstaan in 2003 vanuit zorgvragers (ouderenbonden) en diverse zorgaanbieders met als doel de samenwerking met de netwerkpartners, de zorg voor de zorgvrager en zijn naasten te verbeteren binnen de palliatieve keten. Het hospice is bij dit netwerk aangesloten.

NPPZ II (Nationaal Programma Palliatieve Zorg 2)

In Nederland werken veel organisaties samen om de door patiënten en naasten ervaren knelpunten in de palliatieve zorg op te pakken en zo de kwaliteit van de palliatieve zorg verder te verbeteren.

Na een eerste verkenning (NPPZ I genaamd) heeft het kabinet aangegeven die verder te willen uitwerken in NPPZ II. Onder dit programma lopen verschillende projecten die worden betaald vanuit subsidie van het kabinet. Dimphy Ariaens, coördinator Hospice Zenit, neemt deel in het regionale project 'Versterken hospicezorg'.

Doel: Iedere burger dient verzekerd te zijn van goede palliatieve zorg op de juiste plaats, op het juiste moment en door de juiste zorgverleners.

KBG (Klankbordgroep)

Doel van de KBG is om vanuit zorgvragersperspectief bij te dragen aan optimalisatie, toegankelijkheid en continuïteit van palliatieve zorg waarin de individuele zorgvrager de regie voert. Oftewel: uw inbreng is nodig om eventuele knelpunten of wensen te signaleren en door te kunnen geven.

De KGB heeft een aantal taken:

- in kaart brengen van wensen en behoeften van zorgvragers (gasten, patiënten) en hun naasten;
- signaleren knelpunten en hiaten in de palliatieve zorg, waar loopt u tegenaan;
- dit terugkoppelen naar genoemde organisaties opdat zij verbeteringen kunnen aanbrengen;
- zorgvragers te informeren over belangrijke ontwikkelingen en doorgeven informatie over zaken die de palliatieve zorg betreffen.

Mocht u als zorgvrager knelpunten ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van toegankelijkheid of beschikbaarheid van zorg, dan stelt de klankbordgroep het zeer op prijs als u dit deelt. Uw melding helpt om de zorg verder te verbeteren. Let op: dit is niet bedoeld voor persoonlijke zorgvragen. Bespreek deze altijd met uw arts, coördinator of een andere zorgverlener. U kunt knelpunten melden bij de coördinator van het hospice of een van de zorgverleners.

Komende magazines houd ik u op de hoogte van ontwikkelingen van de KGB en licht ik nog meer afko's toe.

Joke Born

Afklort

Herdenkingsdienst

Familieleden, verpleegkundigen, vrijwilligers en de coördinator vulden langzaam de zaal, met op de achtergrond sfeervol gitaarspel en zang, in 'Het Theehuis', gelegen in het Odapark in Venray. Voordat de nabestaanden plaatsnamen, konden zij een foto van hun dierbare op een speciaal daarvoor ingerichte tafel plaatsen en een kaarsje ontsteken. Er brandde ook een kaars ter nagedachtenis aan allen die in het hospice zijn overleden.

Na een warm welkom door coördinator Dimphy spraken enkele nabestaanden over hun dierbare, die in het hospice tot aan zijn of haar overlijden was verzorgd. Er werd geluisterd naar muziek die door nabestaanden was aangevraagd. Eén van de gekozen muziekstukken was het Ave Maria van Schubert, dat live werd gezongen door Ben, vrijwilliger van de nazorggroep.

Traditiegetrouw werd er uitleg gegeven over de betekenis van de afbeeldingen op de quilt, die binnen het hospice wordt gebruikt bij het uitgeleide-ritueel. Op de achtergrond klonken opnieuw de zachte gitaarklanken terwijl de namen werden opgenoemd van de overledenen van wie een nabestaande aanwezig was.

Het was een indrukwekkende en troostrijke bijeenkomst. Een troostende gedachte voor nabestaanden dat hun dierbaren niet worden vergeten — ook niet in het hospice, juist niet in het hospice.

De muzikale omlijsting was ook deze keer in handen van Mirjam Aerts.

Ingrid Driessen

Colofon

Het magazine van Hospice Zenit verschijnt tweemaal per jaar

Redactie:	Werkgroep Magazine Hospice Zenit Ingrid Driessen Karin Overbeek Joke Born Angélique Breeuwsma Loes Born-Manders Lars Deuling
E-mail:	jokeborn@hotmail.com
Telefoon:	06 40541055
Foto's:	Han Siebers
Bezorgers:	Marij Peeters Marga Rongen Ewald Overbeek Ton Born
Postbezorging:	Postvak 50
Ontwerp:	Multicopy Van den Munckhof, Venray
Druk/Print:	Multicopy Van den Munckhof, Venray
Oplage:	450
Hospice Zenit:	Hoenderstraat 95e 5801 CJ Venray Tel. 0478 – 551 434
Website:	www.hospicezenit.nl

*Dit Magazine wordt
mede mogelijk gemaakt door
Multicopy Van den Munckhof
en de Vrienden van Zenit*

multicopy the
communication
company

